

Către

Comisia de validare a proiectelor planurilor-cadru pentru învățământul liceal

Domnule Președinte,

Subscrisa, asociația **Voci pentru Democrație și Justiție** (VeDem Just), cu sediul în București, str. Vlăhița, nr 1, bl. PM18BIS, sc. 2, et. 9, ap. 123, , Sector 3, cod 032271, având CIF 35729909, înființată în anul 2016, cu adresa pentru corespondență office@vedemjust.ro, reprezentată legal de Președinte, jurist Oana Negru, vă solicităm să binevoiți a avea în vedere propunerea noastră ca în planul-cadru pentru învățământul liceal aflat în dezbatere publică să includeți și materia **Educație juridică**.

Educația juridică este o materie care integrează toate propunerile și obiectivele asumate în România prin diverse documente pentru combaterea infraționalității încă din faza școlară în diverse sectoare: familie, școală, online etc. Această propunere are la bază angajamentul luat de statul român, ca membru al Națiunilor Unite, la cel de-al 13-lea congres pentru prevenirea infraționalității și justiție penală, exprimat prin [Declarația de la Doha](#) din anul 2015 pentru promovarea statului de drept la național și internațional. De asemenea, corespunde cu acțiunile asumate în cadrul proiectului „România educată”.

După cum probabil vă este cunoscut, asociația noastră are o experiență îndelungată în susținerea acestei materii. Inițial, ne-am implicat în predarea educației juridice *în mod nonformal*, ca urmare a Protocolului încheiat între Ministerul Educației și instituțiile principale din justiție, în anul 2016, la care începând cu anul 2017 au aderat și organizațiile neguvernamentale de profil, inclusiv VeDem Just. Ca urmare, am implicat zeci de judecători, procurori, avocați, consilieri juridici și mediatori în susținerea orelor de educație juridică, am alcătuit materiale informative pe site-ul www.educatiejuridica.ro, am dezvoltat aplicația pentru mobil „Lege-n-Dar”.

Ulterior, ne-am implicat în predarea educației juridice *în mod formal*: am conceput programa opționalului de educație juridică (pe care o anexăm prezentei), am alcătuit primul manual de educație juridică destinat elevilor („Elevul și legea”, autor judecător dr. Cristi Danileț, aflat la a cincea ediție în acest an), am instruit profesori care să predea opționalul de educație juridică (proiectul „Proful de juridică”, două ediții anuale), am distribuit manualul de educație juridică la peste 20.000 de elevi din școlile generale și licee. **În anul școlar 2020-2021, educația juridică a fost aleasă ca opțional în curriculum la decizia școlii în 93 de unități de învățământ din 27 de județe și mun. București, unde se predă pentru 4162 de elevi din 157 de clase, de către 111 profesori care au la bază specialități socio-umane.**

Interesul sporit al elevilor, părinților și profesorilor pentru o astfel de materie justifică demersul nostru de a vă propune necesitatea acestei materii, prin următoarele argumente:

A. Nevoia de informare juridică

Potrivit datelor oficiale puse la dispoziția asociației noastre de către Consiliul Legislativ, la finele anului 2020 erau în vigoare în România un număr de 10.200 acte normative primare – legi, ordonanțe și ordonanțe de urgență. Conform Constituției României, toate trebuie cunoscute și respectate de către cetățenii țării, căci nimeni nu poate invoca drept scuză necunoașterea legii. Asociația noastră a identificat un număr de cel puțin 400 acte normative care se aplică elevilor în viața cotidiană.

B. Vârstele adolescenței atrag consecințe juridice

În România sunt patru milioane de copii, dintre care un milion sunt deja adolescenți.

Legislația românească prevede că **începând cu vârsta de 14 ani** orice cetățean răspunde penal și contravențional. Or, copiii noștri ar trebui să știe ceea ce este permis și ceea ce este interzis, tocmai pentru a evita consecințele negative asupra lor din cauza unor fapte comise sau a unor anturaje nepotrivite. Tot astfel, în clasele a XI-a și a XII-a elevii împlinesc **vârsta de 18 ani** și societatea se așteaptă ca ei să înțeleagă importanța votului și să își exercite acest drept. Statistica recentă arată că doar 25% dintre tinerii de pe listele electorale au votat la Parlamentare, cea mai scăzută prezență de la alegerile din ultimii 4 ani.

Este evident că orele de educație civică și de educație socială de la clasele primare și gimnaziale trebuie completate de informații concrete cu privire la modul de a acționa și a reacționa în anumite situații care au tangență cu normele juridice existente. Asemenea cunoștințe se pot dobândi însă la orele de educație juridică.

C. Temele de educație juridică. Tematica este una diversă, care ține de domeniul dreptului civil, al familiei, comercial, penal, contravențional, al transporturilor, al protecției consumatorului, procedural, dar și de domeniul organizării statale și judiciare, respectiv de domeniul integritate și anticorupție. În mod evident, elevii nu vor studia materia de drept, ci subiecte care sunt adaptate vârstei lor, transformând limbajul tehnic al dreptului într-unul accesibil.

Astfel, la educație juridică elevii înțeleg de ce libertatea presupune nu doar drepturi, ci și obligații; ei studiază ce îndatoriri au copiii în familie, ce obligații au părinții față de copii, care sunt gradele de rudenie și cum poate fi prevenită și combătută violența domestică; care sunt pericolele consumului de substanțe interzise; în ce condiții poate accesa serviciile medicale; cum identifică și unde apelează când achiziționează produse defecte sau expirate; cum trebuie reacționat și cum se pot feri de agresiuni fizice și sexuale; în ce condiții se poate căsători o persoană; care sunt regulile de comportament și sancțiunile în mediul școlar; ce este și cum poate fi combătut bullying-ul, cum se previne discriminarea; cum se combate corupția; care sunt regulile de circulație pe drumurile publice și care este comportamentul dezirabil în mijloacele de transport în comun; care sunt regulile de călătorie în afara țării; cine încheie acte pentru minor până la 14 ani, respectiv după

ce el împlinește această vârstă; cum se poate deschide un cont bancar; cum trebuie îngrijit un animal; ce trebuie să conțină un contract de muncă și cum se muncește legal cu ziua; ce înseamnă să faci voluntariat sau internship; cum se obține indemnizația de șomaj; cum este protejată viața privată și demnitatea în relația directă cu ceilalți; care sunt regulile de utilizare și de securitate personală pe rețelele de socializare Facebook, Instagram, WhatsApp, Tik Tok; în ce condiții poate participa un copil la emisiuni sau reportaje la televizor; cum sunt aleși reprezentanții elevilor în organismele școlare; care sunt regulile ce trebuie respectate când facem o petrecere; care sunt condițiile de participare la ora de religie; care sunt organele de control și organele legii și care trebuie să fie conduita cetățenilor în raport cu acestea; cum ne apărăm de abuzurile din partea organelor statului; cum poate cineva să ajungă un om al legii; cum se desfășoară un proces civil sau penal și ce drepturi și proceduri speciale se aplică minorilor implicați în procese; cum pot să fie despăgubiți cei cărora li s-au încălcat drepturile; ce sancțiuni îi așteaptă pe cei care încalcă legea și ce efecte vor suporta în cursul vieții lor.

D. Legislația. Există mai multe instrumente legislative și strategice care prevăd necesitatea de introducere a educației juridice în școli, ori componente ale acestora care țin de violența domestică, hărțuire sexuală, violență sexuală, violența în școli, violență în familie, discriminare, consumul drogurilor, corupție, atacuri cibernetice. Educația juridică le integrează pe toate:

Standarde internaționale: inițiativa [Education for Justice \(E4J\)](#) dezvoltată în baza [Declarației de la Doha – Promovarea unei culturi a legalității](#), adoptată în anul 2015 de Congresul Națiunilor Unite pentru Prevenirea Criminalității și Justiție Penală: urmărește să prevină infracționalitatea și să promoveze o cultură a legalității prin activități de educație pentru învățământul primar, secundar și terțiar. Activitățile de acest gen sunt menite să îi ajute pe profesori să instruiască generațiile următoare pentru a înțelege și aborda mai bine probleme ce pot afecta statul de drept și pentru a încuraja elevii și studenții să se implice activ în comunitățile lor.

Proiecte naționale:

– Programul național [EDUIJURIS](#) – educație juridică pentru copii și tineri dezvoltat începând cu anul 2016 de asociația VeDem Just;

– [Protocolul de colaborare privind educația juridică](#) încheiat în anul 2013 și reînnoit în 2017 între Ministerul Justiției, Ministerul Educației Naționale, Consiliul Superior al Magistraturii și Ministerul Public, protocol la care a [aderat](#) și asociația VeDem Just.

Legislație națională:

– Legea nr. 221/2019 a modificat [legea educației](#), astfel că prin art. 7 alin. (1)¹ se interzice violența psihologică de tip *bullying* în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale; în art. 56¹ din lege se prevede „În cadrul programelor de formare continuă a personalului didactic se vor introduce sesiuni de informare/teme/cursuri de perfecționare asupra problemelor legate de violența psihologică – *bullying*, în vederea dobândirii de competențe în identificarea acestora și a capacității de aplicare a unor strategii educaționale potrivite”;

– art. 10 din [Legea nr. 217/2003](#) privind prevenirea și combaterea violenței domestice, modificată în anul 2018: „Ministerul Educației și Cercetării realizează, cu sprijinul celorlalte ministere implicate și în colaborare cu organizațiile neguvernamentale cu activitate în domeniu, programe educative pentru cadre didactice, părinți și copii, în vederea prevenirii **violenței domestice, a hărțuirii și a violenței sexuale**”.

Strategii naționale:

– În proiectul [România educată](#) dezvoltat la nivelul Președinției României: documentul „[Viziune și strategii 2018-2030](#)” își propune ca deziderat pentru anul 2030: „Elevii au capacitatea de a înțelege un text complex, inclusiv cu caracter **juridic** sau economic, în momentul finalizării educației secundare” (deziderat nr. 9); în documentul „[Rapoartele celor șapte grupuri de lucru tematice](#)” obiectivul 5, acțiune asociată 5 prevede „Integrarea în curriculumul IPT a unor activități care să faciliteze dezvoltarea de competențe și aptitudini civice și transversale. Pot include învățarea pe bază de proiecte, module de educație civică, **juridică** și economică etc”;

– *Strategia națională privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018-2021* aprobată prin [H.G. nr. 365/2018](#) prevede: „campanii de informare privind importanța educației pentru sănătatea reproducerii din perspectiva prevenirii și **combaterii abuzurilor sexuale** și respectarea drepturilor la nediscriminare și identitate (sexuale și reproductive)”, „inclusiunea în programa școlară a unor noțiuni privind violența de gen și egalitatea de gen”, „organizarea unei campanii de informare și sensibilizare în rândul elevilor și studenților cu privire la semnificația și importanța respectării dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse între femei și bărbați, inclusiv a faptului că femeile și fetele cu dizabilități sunt supuse discriminărilor multiple”;

– *Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020* aprobată prin [H.G. nr. 18/2015](#) prevede ca obiective: „conceperea și implementarea de programe de educație a tinerilor și adulților romi/din comunitățile de romi, axate pe cunoașterea drepturilor civice”, „educarea adolescenților și a părinților în spiritul valorilor familiale, al responsabilităților parentale și al noii viziuni referitoare la drepturile copilului în familie”, „desfășurarea unor programe educative pentru părinți și copii, în vederea prevenirii abuzului și neglijării copilului și a violenței familiale”, și „inițierea și desfășurarea unor programe de educație **juridică**, civică și de prevenire, în colaborare cu cetățenii români aparținând minorității rome”;

– *Planul de acțiune în perioada 2018-2020 pentru implementarea Strategiei Naționale Antidrog 2013-2020*, aprobat prin [H.G. nr. 853/2018](#): pct. 1 „Creșterea nivelului de informare, educare și conștientizare a populației școlare în vederea neînceperii consumului de droguri, în cadrul programelor școlare, extrașcolare și de petrecere a timpului liber” și pct. 2 „Creșterea nivelului de informare, sensibilizare și conștientizare a populației școlare în vederea evitării transformării consumului experimental și ocazional în consum regulat, în cadrul programelor școlare, extrașcolare și de petrecere a timpului liber”;

– *Strategia națională pentru siguranță rutieră pentru perioada 2016-2020* aprobată prin [H.G. nr. 755/2016](#): anume pct. IV.6. „Educație și campanii de

siguranță rutieră” și pct. VI.2.1. „Întărirea rolului educației rutiere și a campaniilor de sensibilizare și conștientizare” ce acordă prioritate educației și formării continue, un accent deosebit punându-se pe formarea copiilor și tinerilor;

– [Declaratia comună din 3.11.2017 de la Timișoara a decanilor facultăților de drept din cadrul Hexagonului Facultăților de Drept din România: disciplina „Drept”](#) trebuie să facă parte din trunchiul comun al planului-cadru din învățământul liceal, cu statut de disciplină obligatorie; ca urmare, autoritățile și instituțiile cu atribuții în acest domeniu trebuie să adopte măsurile necesare pentru asigurarea accesului tinerei generații la educația juridică;

– [Strategia națională anticorupție pe perioada 2016-2020](#) aprobată prin [H.G. nr. 583/2016](#): acțiunea nr. 5 de la Obiectivul specific 3.2 constând în „introducerea unor **noțiuni elementare de drept**, etică și educație civică în programa școlară a disciplinelor ce vizează dezvoltarea și diversificarea competențelor sociale și civice” și acțiunea principală nr. 2 de la Obiectivul specific 4.2 constând în „organizarea și derularea de campanii sectoriale de informare publică, în vederea creșterii gradului de conștientizare și a nivelului de **educației anticorupție** în rândul cetățenilor”;

– Cap. III, pct. 3E subpunctul 2 lit. b) și d) din [Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2015-2020](#) aprobată prin [H.G. nr. 1155/2014](#) cu privire la „implementarea Memorandumului comun MJ-CSM-PÎCCJ-MEN privind educația juridică în școli” și „întocmirea și distribuirea de broșuri și ghiduri de **educație juridică** a publicului, pe teme specifice”;

– nevoia de a preveni amenințările din spațiul cibernetic constând și în cauzarea unui prejudiciu patrimonial, **hărțuirea și șantajul** persoanelor fizice și juridice, menționate în [Strategia de securitate cibernetică a României](#) aprobată prin [H.G. nr. 271/2013](#).

E. Scopul urmărit de educația juridică

Scopul imediat al acestei materii este să familiarizeze elevii cu principalele reglementări (legale, statutare și regulamentare) ce se aplică în viața cotidiană. Se insistă nu atât pe drepturi, cât mai ales pe responsabilități: interdicții, permisiuni, proceduri aplicabile, sancțiuni posibile, efecte ale implicării într-o procedură disciplinară sau judiciară asupra individului și viitorului său.

Scopul mediat este să promoveze supremația legii ca o condiție esențială pentru siguranța individului și ca o valoare intrinsecă a democrației.

F. Efectele educației juridice

În urma studierii educației juridice, sunt de așteptat următoarele efecte:

- **Reducerea delincvenței juvenile:** Cifrele oficiale arată că a crescut alarmant numărul minorilor implicați în litigii judiciare. Dacă este să ne referim doar la cauzele penale, statisticile ne arată că în fiecare an 3.500 de copii sunt ei înșiși infractori. Mai exact, în fiecare zi în România este trimis în judecată câte un inculpat care omoară un copil; un altul care agresează sexual un minor; încă unul care fură bunuri de la un minor sau îl tâlhărește. Zilnic sunt trimiși în judecată cinci minori pentru comiterea infracțiunilor de furt, alții doi pentru tâlhărie și încă un minor care comite o lovire sau vătămare corporală. O dată la fiecare trei zile un minor este adus în fața judecătorului pentru că a comis un act sexual cu privire la un alt minor și un altul pentru că a comis un viol. O dată la patru zile un minor este trimis în judecată

pentru că a omorât o altă persoană. În fiecare an sunt acuzați penal peste 100 de minori care sunt prinși la volan fără permis.

- **Reducerea victimizării în rândul minorilor:** Aproximativ 4.000 de copii sunt victimele unor răufăcători și alți. În fiecare an înregistrăm 200 de dosare cu minori care sunt loviți sau răniți fizic în mod grav. Anual 100 de adulți sunt trimiși în judecată pentru producerea de fotografii sau filme pornografice cu minori. În fața instanțelor ajung anual peste 300 de dosare privind minori traficați. Părinții divorțați evită plata pensiei de întreținere datorată minorilor în peste 500 de situații anual.

- **Reducerea implicării în procese:** Potrivit datelor oficiale puse la dispoziție de Consiliul Superior al Magistraturii, pe rolul instanțelor judecătorești sunt înregistrate anual un număr de trei milioane de dosare, adică aproximativ unul din patru adulți este în fiecare an implicat ca justițiabil într-o cauză penală sau civilă. Aceasta dovedește un grad mare de contestare sau chiar încălcare a legii și a drepturilor individuale. Așadar, este nevoie de o sporirea atitudinii de respect față de drepturi, legi, autorități.

În concluzie, ne dorim ca în urma acestei propuneri de îmbunătățire a planurilor cadru pentru liceu se se introducă în trunchiul comun disciplina Educație Juridică, ca o modalitate concretă de responsabilizare a viitorilor adulți.

Jurist, Oana Negru,
Președinte VeDem Just
Tel 0772.134.932
office@vedemjust.ro

Expert,
judecător dr. Cristi Danileț
Tel. 0742.182.581